

Asia: VN/4099/2024

Lausuntopyyntö: Työryhmämietintö hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §: n muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Esityksen yleiset tavoitteet ja päämäärät

Mitä mieltä olette esityksen yleisistä tavoitteista ja päämääristä? Saavutetaanko esityksellä hallitusohjelman yleiset tavoitteet säästöistä ja kilpailun lisäämisestä?

Kunnanhallitus antaa pyydetyistä asiasta Tohmajärven kunnan lausunnon:

Tohmajärven kunnanhallitus esittää, että maamme hallituksen tulee luopua 10 prosentin kategorisesta vähimmäisomistusvaatimuksesta kuntien omistamista yhtiöistä tai vähintäänkin säätää lakiin mahdollisuus poiketa vähimmäisomistuksesta. Jos lakimuutos etenee esitetyllä tavalla, se vaikeuttaisi erityisesti pienten ja keskisuurten kuntien toimintaa sekä kuntien yhteistyötä maakunnallisesti ja seudullisesti. Esityksen johdosta kuntien lakisääteisten tehtävien asianmukainen hoitaminen uhkaa vaarantua, sillä lakimuutoksella rikottaisiin kuntien yhteistyössä laaditut toimivat rakenteet. Nykytilanteessa maamme pienet ja keskisuuret kunnat ovat yhdessä toimien saaneet järjestettyä mm. ICT:n, erityisesti sen toimintavarmuuden ja tietosuojan, laissa edellytetyllä tavalla.

Tämän lisäksi in house -yhtiöiden käytön rajaamisella nyt esitetyllä tavalla tulisi olemaan seurauksia varautumisen ja huoltovarmuuden näkökulmasta. Koska kuntien on tuotettava palveluita myös silloin, kun se ei ole yksityisen sektorin näkökulmasta kannattavaa. Markkinaehtoisten palveluntarjoajien saatavuus vaihtelee alueittain, ja viimekädessä kunnalla on lakisääteinen velvoite järjestää palvelut myös tilanteissa, joissa markkinaehtoista palvelua ei ole saatavilla.

Uudistuksen hyödyt ovat epäselvät ja epäsuhdassa palveluiden uudelleenjärjestelystä aiheutuvaan työhön ja kustannuksiin. Lain valmistelun aikana ei ole selvitetty esityksen taloudellisia vaikutuksia kuntiin tai muihinkaan toimijoihin.

Kunnanhallitus kuitenkin katsoo, että hallituksen tavoite markkinaehtoisen kilpailun edistämisestä on sinänsä oikea ja kannatettava. In house -sääntelyyn puuttumalla nyt esitetyllä tavalla ei tätä tavoitetta kuitenkaan tulla saavuttamaan.

Lakiesitys kaventaisi kuntien itsehallintoa, jos se rajoittaa niiden mahdollisuutta päättää toimintojensa järjestämisestä. Hallitusohjelman tavoitteena on vähentää yksityiskohtaista normiohjausta mutta ehdotuksessa olisi kyse poikkeuksellisen pitkälle menevästä puuttumisesta kunnan oikeuteen organisoida toimintaansa. Esityksen suhdetta itsehallintoon ei ole arvioitu riittävästi.

On myös huomioitava, että sidosyksikköä saa EU-direktiivin perusteella omistaa useampi omistaja ilman omistajien määrän rajoittamista. EU-tapauksen mukaan jopa 0,25 prosentin omistus on riittänyt täyttämään muiden edellytysten ohella lainsäädännön edellytykset määräysvallasta.

Lakiesityksen mukaan lain pitäisi tulla voimaan vuoden 2026 alusta. Kunta pitää vähimmäisvaatimuksena riittävän pitkän siirtymäajan saamista (vähintään vuoteen 2033 saakka), jotta uudistamisen toimeenpanosta ei aiheutuisi kaaosta, joka olisi tulossa pienille ja keskiuurille kunnille lain toteutuessa esityksen mukaisesti. Tohmajärven kunta tuottaa palveluita sidosyksikön kautta ICT-palveluiden, ruoka- ja siivouspalveluiden, työterveyspalveluiden ja laitoshuoltopalveluiden osalta. Työterveyspalveluiden osalta markkinaehtoinen toimijan löytyminen on haastavaa, koska kunta vastaa 7 kunnan alueella toimivan musiikkiopistoin toiminnasta sekä koko maakunnan lomituspalveluista. Muiden toimijoiden osalta ei alueella ole tällä hetkellä markkinaehtoista toimijaa ja toisaalta, jos laki viedään läpi sellaisenaan niin kuntien kustannukset tulevat hyvin suurella todennäköisyydellä kasvamaan merkittävästi, koska palveluiden osalta syntyisi yksityiselle sektorille kysyntäpiikki, joka nostaisi varmasti palveluista kunnille syntyviä kustannuksia.

Hankintojen valmistelu

Hankintojen valmistelua koskevilla ehdotuksilla pyritään lisäämään hankintojen huolellista valmistelua, markkinakartoituksen käyttöä, sekä kilpailua julkisissa hankinnoissa. Tavoitteena on saada lisää tarjontaa ja säästöjä. Työryhmän mietinnössä ehdotetussa ratkaisussa on samanaikaisesti pyritty varmistamaan, että se on käytännön hankintatoimen näkökulmasta tarkoituksenmukainen.

-

- **Kuinka hyvin hankintalain 65, 75, 124 ja 125 §:iä koskeva esitys edistää markkinakartoituksen käyttöä ja hankinnan huolellista valmistelua?**

-

- **Ovatko esitetyt keinot sopivia näiden tavoitteiden saavuttamiseksi?**

-

Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen

Mitä mieltä olette esityksessä ehdotetusta sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta? Onko se mielestänne tarkoituksenmukainen ja toteuttamiskelpoinen?

-

Minkälaisia vaikutuksia esitetyllä sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimuksella mielestänne on?

-

- **Jos sidosyksiköitä koskeva muutos toteutetaan esitetyllä tavalla, mitä toimenpiteitä ja niistä aiheutuvia kustannuksia muutos todennäköisesti aiheuttaisi edustamanne organisaation eri toimialojen kannalta ja yleisesti?**

-

- **Mitä toimenpiteitä organisaationne aikoo sidosyksikön omistajana tehdä vähimmäisomistusrajaa koskevan sääntelyn seurauksena (esimerkiksi jatkuuko toiminta markkinaehtoisena, puretaanko yhtiö, pilkotaanko yhtiö, ryhdytäänkö muihin toimenpiteisiin?)**

-

- **Minkälaisia taloudellisia tai muita hyötyjä muutoksesta todennäköisesti seuraisi?**

-

Ovatko esitetyt sidosyksiköitä koskevat siirtymäajat mielestänne riittävät? Kuinka paljon aikaa muutoksiin tarvitaan?

-

- **Mitä siirtymäaikaa vaativia toimenpiteitä sidosyksiköitä koskeva kirjaus aiheuttaisi?**

-

Mietinnön liitteinä olevissa eriävissä mielipiteissä on esitetty poikkeuksia sidosyksiköiden omistusosuusvaatimukseen. Tulisiko vaatimukseen säätää poikkeuksia? Minkälaiset poikkeukset olisivat tarkoituksenmukaisia?

-

Turvallisuus ja huoltovarmuus

Vastaako esitys turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeviin tarpeisiin? Onko esitetty muutos riittävä keino varmistaa turvallisuuden toteutuminen hankinnan elinkaaren aikana ottaen huomioon EU-hankintadirektiivien reunaehdot, sekä muu turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeva sääntely?

-

Rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopuminen

Rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä luopumista koskevan ehdotuksen tavoitteena on sujuvoittaa hankintamenettelyjä ja vähentää hallinnollista taakkaa.

-

- **Missä määrin muutos vaikuttaa hallinnolliseen taakkaan yhtäältä hankintayksiköiden ja toisaalta tarjoajien kannalta ja edistää näitä tavoitteita?**

-

Hankintojen ilmoittaminen

Mitkä ovat näkemyksenne hankintojen ilmoittamista koskeviin muutoksiin? Lisäävätkö ehdotetut muutokset hankintojen avoimuutta tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

Muut huomiot

-

Rannasalo Susanna

Tohmajärven kunta - Lausunnon on antanut Tohmajärven kunnanhallitus